

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Qvæst. 1. De voluntario vt sic.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

QVÆSTIO. I.

De voluntario et sic.

2. Communior descriptio voluntarij, de quo hic agitur, est, quod sit id, cuius principium est intra cū cognitione finis, sed quia hæc descriptio patitur nonnulla difficultates examinatas in meo Commentario ad secundum dist. 40. nū. 9. placet clarius ipsum describere.

CONCLUSIO I.

3. *Voluntarium ut sic est actus, quo quis appetit tendit in obiectum propositum per cognitionem suam.* Hæc patet quia hæc descriptio competit omni, quod dicitur voluntarium in sensu, quo hic de eo agimus, & nulli alteri, & est facilis, ac nihil continens superflui: ergo est bona.

Obijcies primo omissio pura libera est quid voluntarium, ut hic agitur de eo, & tamen non conuenit ipsi hæc descriptio; quia non est actus: ergo non est bona.

Respondeo negando minorem & distinguendo eius probationem; non est actus positivus, cum non sit entitas positiva; concedo; non est actus interpretativus, seu potius quid æquivalens actui positivo, quantum ad recedendum libere ab obiecto proposito, seu ad non prosequendum ipsum, nego probationem. Vnde per actum in descriptione positum, si eam velimus accomodare omni voluntario tam positivo, quam negatiuo, debet intelligi actus, vel positivus, vel æquivalens positivo, modo explicato.

Quod si dicatur describi voluntarium positivum tantum, obiecto non valet & negari debet consequentia, quia non est descriptum voluntarium commune omni voluntario quomodocumque, sed voluntario tantum positivo.

Paret autem ex hoc non solum hominibus competere voluntarie agere, sed Deo, Angelis ac etiam Brutis; nec refert quod Bruta non habeant voluntatē, quæ videtur requiri ad voluntarie agere ex etymologia nominis; nam habent voluntatē aliquam, nam talis vocatur ab Augustino 5. Ciuit. c. 9. Prospero de vocatione gentiū c. 2. Scotto in 3. d. 17. & aliis probatis Authoribus appetitus scilicet brutorum, unde negari debet maior replicæ.

Varie di-
uisiones
volunta-
rii.

Porro voluntarium hoc modo descriptum primo diuidi potest in voluntarium positivum, quod formale vocatur, & in negatiuum quod interpretatiuum dicitur, quorum membrorum sensus ex dictis patet.

Secundo voluntarium positivum seu formale diuiditur ad æquatē in perfectum, cuius principium est voluntas rationalis, & quod reperitur in Deo, Angelis & hominibus, & in imperfectum, cuius principium est appetitus sensitivus, quodque reperitur in hominibus & Brutis.

Tertio Voluntarium perfectum seu rationale diuiditur ad æquatē in necessarium, & liberum libertate indifferentiæ, quorum etiam membrorum ratio ex ipsis terminis patet, in quantum eorū cognitio spectat ad hunc locum, & secundum membrum est, quod requiritur ad actum humanum ac moralem, ut postea videbitur.

Dicit autem liberum libertate indifferentiæ, & non liberum absolute, quia Scotista putant voluntarium necessarium posse esse liberum libertate, quam vocant essentialē; nam quamvis concedant Spiritum sanctum produci per voluntatem diuinā Patris ac filij necessario, putant tamen eum produci libere, & quia non possunt dicere, quod producat libere libertate indifferentiæ, quia sic non necessario produceretur, sed simpliciter posset non produci; vocant libertatem, qua dicunt eum produci, essentialē; in quo sane puto non posse esse ipsi cum Thomistis oppositum asserentibus aliam quæstionem, quā de nomine; sed quomodocumque, difficultas illa in Theologia examinari solet, & certum est diuisionem, ut à me proposita est, esse bonam ac adæquatam, nec est in controuersia.

5. *Rursus* diuidi solet voluntariū liberum libertate indifferentiæ in voluntarium directum & indirectū. Directū est, quo quis directe & positivè tendit in aliquod obiectum vel prosequendo vel fugiendo ipsū. Indirectū autem voluntarium est, quo quis prosequitur vel fugit

aliquod obiectum secundum aliquam considerationem solummodo ex eo, quod fugiat vel prosequatur ipsum directe ob aliam rationem. In hoc sensu quando quis appetit obiectum positivè ob delectabilitatem, v.g. cibum, aut comestionem, in quo obiecto cōsiderat inhonestatem, ex eo scilicet quod esset prohibitum, & quādo non appeteret ipsum ob inhonestatem, quā posset desiderare abesse ab ipso, voluntarie directe tenderet in cibū, ut delectabilem, & indirecte tenderet in ipsū ut inhonestū; & hic sensus, qui est facilis, mihi videtur magis proprius sensus voluntarij indirecte quam sequens, qui est tamen apud Theologos satis frequens in vsu, in quo indirecte quis dicitur tendere in obiectū aliquod, quando proponitur ipsi sub ratione appetibili, & vel per param omissionem liberam omittit ipsius prosecutionem, vel positivè prosequitur aliud obiectum actū, quem concomitatur omissio istius obiecti. Sic quando proponitur audiendum sacrum, & voluntas vel per puram omissionem non vult audire, vel positivè vult manere domi, ubi non possit audire sacrum, indirecte dicitur nolle audire sacrum. In quo in re ipsa nulla potest esse difficultas. Sed est tamen in controuersia, an ad hoc ut omissio huiusmodi dicatur libera libertate indifferentiæ, de qua agimus, requiratur præceptum de non omittenda re omissa; verbi gratia an ad hoc quod omissio sacri, quod possit voluntas velle audire, habita absque nolitione directæ sacri, vel sine vilo actu, vel cum actu quo directe prosequeretur aliud obiectum, sit ipsi voluntaria voluntarietate libera indifferentiæ, requiratur præcipi ipsi auditionem sacri. Pro cuius controuersia decisione sit.

CONCLUSIO II.

6. *Ut omissio talis sit libera, non requiritur præceptum.* Ita Scotista communiter cum multis aliis contra Thomistas strictiores communiter 1. 2. q. 6.

Ad libertatem omis-
sionis non
requiritur
præceptum.

*Probat*ur breuiter hic, relinquendo fusiorem probationem ad Commentarios meos, dist. 40. nū. 16. quia ex definitione liberi sufficit quod egrediatur à voluntate cum possit cum iisdem prærequisitis non egredi; sed in casu nostro omissio illa, siue pura, siue non pura, egreditur à voluntate, quamvis non esset nec præceptum, nec consilium de re omissa ponenda, tum cum posset non egredi, positus iisdem prærequisitis: ergo esset libera.

Confirmatur, quia si haberet nolitionem directam rei omissa sine præcepto aut consilio de ea ponenda, nolitio illa esset libera secundum Aduersarios: ergo idem dicendum de omissione, de qua agimus. Probatur consequentia quia ideo nolitio esset tum libera, quia exiret à voluntate cum posset non exire: ergo si omissio etiā exit, cum posset non exire erit libera.

Obijciunt Aduersarij. Si omissio illa esset libera absq; præcepto, deberet esse aliquid in voluntate in actu secundo, quod non fuit in ipsa in actu primo, ratione cuius diceretur libere exercere suam libertatem: sed non haberet in casu: ergo omissio non esset libera.

*Probat*ur minor quia tum nihil habet præter omissionem habuit autem omissionem in actu primo.

Respondeo primo, hoc argumentum probare etiam contra aduersarios, quod omissio non esset libera, quādo esset præceptum, quia tum nihil esset in actu secundo, quod non esset in actu primo magis, quam quando non esset præceptum.

Respondeo secundo, quando omissio esset mediante actu positivo, quo quis directe tenderet in aliud obiectum, negando minorem; quia tū esset actus ille positivus, & omissio sequens, quæ non esset in actu primo; unde patet hoc argumentum nihil probare de omissione sequente ad talem actum.

Respondeo tertio, loquendo de omissione pura, negando minorem quia in casu, quo non esset præceptum & haberetur omissio, haberetur omissio in actu secundo pro posteriori natura ad ipsam voluntatem ut consideratam in actu primo; in actu autem primo non haberetur omissio pro posteriori natura. De quo plura in Commentario supra, nū. 19.

D d 2. 7. Ex

7. *Ex hac autem conclusione* sequitur quod omnis euentus, qui præuidetur secutus omissionem, siue puram, siue non puram, sit tam liber voluntati, non posito præcepto, quam eo posito, quia prorsus nihil facit ad libertatem ipsius positio præcepti, quamvis faceret ad imputabilitatem; & quia ideo non esset liber non posito præcepto, quia non esset tum fundamentum sufficiens ad interpretandum, quod egrederetur à voluntate, esset autem tale fundamentum, quando adesset præceptum: hoc autem est falsum, quia præuisio ipsius secutus, & indifferentia voluntatis ad ipsum impediendum esset tam sufficiens fundamentum ad id interpretandum quam præceptum.

Sed contra hoc obijcies, ex Vasq. & Cornicio oppositum tenente in Tractatu de Actibus humanis: Euentus sequens ad omissionem non est à voluntate, vt à causante ipsum; nec physice, nec moraliter absq; præcepto: ergo non est liber. Probatur antecedens quia non physice, cum omisso qua mediante sola esset ab ipso non habeat influxum physicum in illum effectum seu euentum; non etiam moraliter quia non esset aliqua causa, ob quam haberet moralem connexionem cum ipso.

Respondeo negando antecedens, esset enim tam physice, aut moraliter tum, quam si esset præceptum. Itaque esset physice ab ipso tanquam à non impediente physice, & esset moraliter ab ipso, quia præuideret euentum futurum, & posset impedire ipsum, sed nollet.

Obijciunt idem secundo, quod sequeretur peccata nostra esse libere & voluntarie à Deo, sed hoc est inconueniens.

Respondeo distinguendo maiorem indirecte & permissiue concedo, nec id est inconueniens, sed certum alio modo & præsertim culpabiliter, nego maiorem, & iam negaui ninorem in sensu, in quo concessa est maior.

QVÆSTIO II.

De inuoluntario ex necessitate, impedimento, coactione & violentia.

8. **V**T melius intelligatur ratio voluntarij solēt agere Authores de inuoluntario, quos placet in hoc sequi.

CONCLUSIO I.

Voluntas potest impediri ab actibus suis tam elicitis quam imperatis & tum omisso illorum actuum esset ipsi inuoluntaria ex impedimento secundum se formaliter, licet posset esse voluntaria obiectiue, vt si haberet volitionem aliam qua esset contenta, quod esset talis omisso. Conclusio hæc est communis.

Probatur prima pars, quia si Deus impediret cognitionem phantasticam & intellectiuam, non posset appetitus sensitius appetere, nec voluntas velle; & si permitteret illas cognitiones & non vellet concurrere cum illis potentiis, nō possent elicere suos actus: ergo in utroque casu impedirentur ab actibus suis elicitis. Deinde si quis inuitum teneret in sessione, non posset stare: ergo possent impediri voluntas & appetitus ab actu imperato, qualis est sessio, & idem est de reliquis similibus, in quo non est difficultas.

Probatur secunda pars, quia tum omisso illa sequens ob illud impedimentum non esset ipsi voluntaria formaliter, nec voluntarietate libera, quandoquidem necessitaretur ad ipsam, nec posset eam non habere; nec etiam voluntarietate vt sic, aut voluntarietate necessaria, quandoquidē non egrederetur effectiue ab ipsa voluntate, sed sequeretur ad impedimentum illud, quod non poneretur à voluntate, sed ab alia aliqua causa; ad hoc autē vt esset voluntaria formaliter, deberet ab ipsa voluntate vel directe, vel indirecte procedere effectiue.

Probatur denique tertia pars, quia posset voluntas esse contenta illa omissione, sicut potest quis esse contentus infirmitate, quā nequit deponere; sed tum esset voluntaria obiectiue, hoc est voluntarie volita, sicut obiecta vo-

lita dicuntur voluntaria per hoc ipsum, quod terminant volitionem, quamuis non ponantur per volitionem.

CONCLUSIO II.

9. *Potest voluntas quoad actus imperatos necessitari, cogi, & violentari.* Hæc est etiam communis.

Probatur quia potest quis nolēs impelli ad sedendū, vel standum, vel porrigendum manum, & posset contra suam inclinationem naturalem projici furtum; sed tum: necessitaretur, quia non esset in manu ipsius id impedire, & cogere, quia induceretur ad aliquid, quod esset contra ipsius inclinationem elicitam, quandoquidem vt supponitur, nollet illos actus fieri, quod est cogi iuxta acceptionē, qua plurimi vtuntur; & denique necessitaretur ad aliquid contra inclinationem naturalem, quando projiceretur furtū, quod est violentari, vt hoc significat aliquid à necessitate præcise, & à coactione distinctum.

Addo autem in his casibus, quod magis spectat ad propositum, quando necessitaretur voluntas siue cū coactione, siue cum violentatione, siue quocumque modo ad huiusmodi actus independentē à sua libertate, quod tum actus, ad quos necessitaretur, essent ipsi inuoluntarij inuoluntarietate indifferentiæ; si tamen necessitaretur dependentē à volitione, quam necessario haberet, non essent ipsi inuoluntarij inuoluntarietate vt sic, quia tum essent voluntarij voluntarietate vt sic, in quo non est difficultas.

CONCLUSIO III.

10. *Deus potest necessitare voluntatem ad actus elicitos produciendo illos in voluntate se solo, illa mere passiuē se habente, & tum essent inuoluntarij tam inuoluntarietate vt sic, quam indifferentiā non tamen potest necessitare ad illas voluntate effectiue simul concurrente.* Prima & tertia pars probata est 3. p. Cursus disp. de voluntate quæ hic non placet repetere. *Probatur secunda pars*, quia non procederent à voluntate effectiue: ergo non essent ipsi voluntarij vllō modo.

CONCLUSIO IV.

11. *Non potest voluntas violentari ad actus elicitos, nec cogi etiam.* Probatur, quia vt violentaretur, deberent illi actus esse contra inclinationem naturalem ipsius: sed non sunt, vt patet: ergo nequit violentari. Vt cogere, etiam proprie, vt hic loquimur de coactione, deberet produci in ipsa aliquid contra inclinationem efficacem elicitam ipsius & sic cū haberet nolitionem efficacem faciendi aliquid, deberet necessitari ad volitionem efficacē id faciendi, aut è contra: & sic haberet simul nolitionem & volitionē efficacem eiusdem, quod supponitur communiter repugnare. Si tamen non repugnaret, posset cogi voluntas ad actus elicitos per diuinam potentiam. Quod si etiam sufficeret ad coactionem, quod quis necessitaretur ad volitionem obiecti, cuius haberet nolitionem inefficacē, cum huiusmodi posset cōpari formaliter cum volitione efficaci, non potest esse dubium quin posset voluntas cogi, modo posset necessitari.

Aduerto autem ad præsens parum referre an voluntas possit violentari, aut cogi, prout hæc dicunt aliquid supra necessitatem; sed totum quod facit ad rem est, an possit necessitari; nam actus ad quos necessitabitur, siue cogatur ad illos aut violententur, siue non, erunt inuoluntarij inuoluntarietate indifferentiæ, quod per se facit ad propositum.

QVÆSTIO III.

De inuoluntario ex metu.

Suppono metum esse agritudinem illam, quæ sentiri solet, quando iudicatur malum aliquod imminere, sed cum omnes quid sit intelligant, non est opus in eo describendo hætere. Distinguitur autem communiter in metum cadentem in virum constantem, & in eum qui non cadit in talem, sed in virum imbecillioris animi; ille est qui causatur à malo, quod prudenter & honeste præferri debet malo alteri, quod ob metum sit; hic vero qui non est talis.

CON

Voluntas potest impediri ab actibus suis elicitis aut imperatis.

Tum omisso voluntas non esset voluntaria formaliter.

Posset esse voluntaria obiectiue.

Voluntas potest cogi, necessitari, & violentari quoad actus imperatos.

Quomodo Deus potest necessitare voluntatem ad actus elicitos.

Nequit voluntas cogi aut violentari ad actus elicitos.